การส่งเสริมการพัฒนาประชากร ให้เกิดและเติบโตอย่างมีคุณภาพ

(Promoting quality births and child growth for population development)

1. ที่มาและความสำคัญ

ประชากรไทยมีอัตราการเกิดน้อยกว่าอัตราการตายตั้งแต่ปี 2564 และเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในปี 2566 สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้มีความท้าทายเรื่องการมีจำนวนประชากรที่มีคุณภาพที่เพียงพอต่อการพัฒนาประเทศทั้งมิติเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต และด้วยจำนวนประชากรที่น้อยลง การพัฒนาเชิงคุณภาพจึงถือเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการพัฒนาในช่วง 2,500 วันแรก นับตั้งแต่ปฏิสนธิ อันเป็นรากฐานสำคัญของการเป็นทุนมนุษย์ที่มีคุณภาพในอนาคต เพื่อนำไปสู่ทั้งคุณภาพชีวิตของตนเอง สังคม และการสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศ อีกทั้ง ยังช่วยลดปัญหาหรือความเสี่ยงที่จะนำไปสู่ปัญหาสังคมในมิติอื่น ๆ ได้อีกมากมาย โดยเด็กที่เติบโตมาอย่างดีจะลดความเสี่ยงที่จะก่อความรุนแรง ปัญหาการติดยาเสพติด ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง และปัญหาในมิติอื่น ๆ

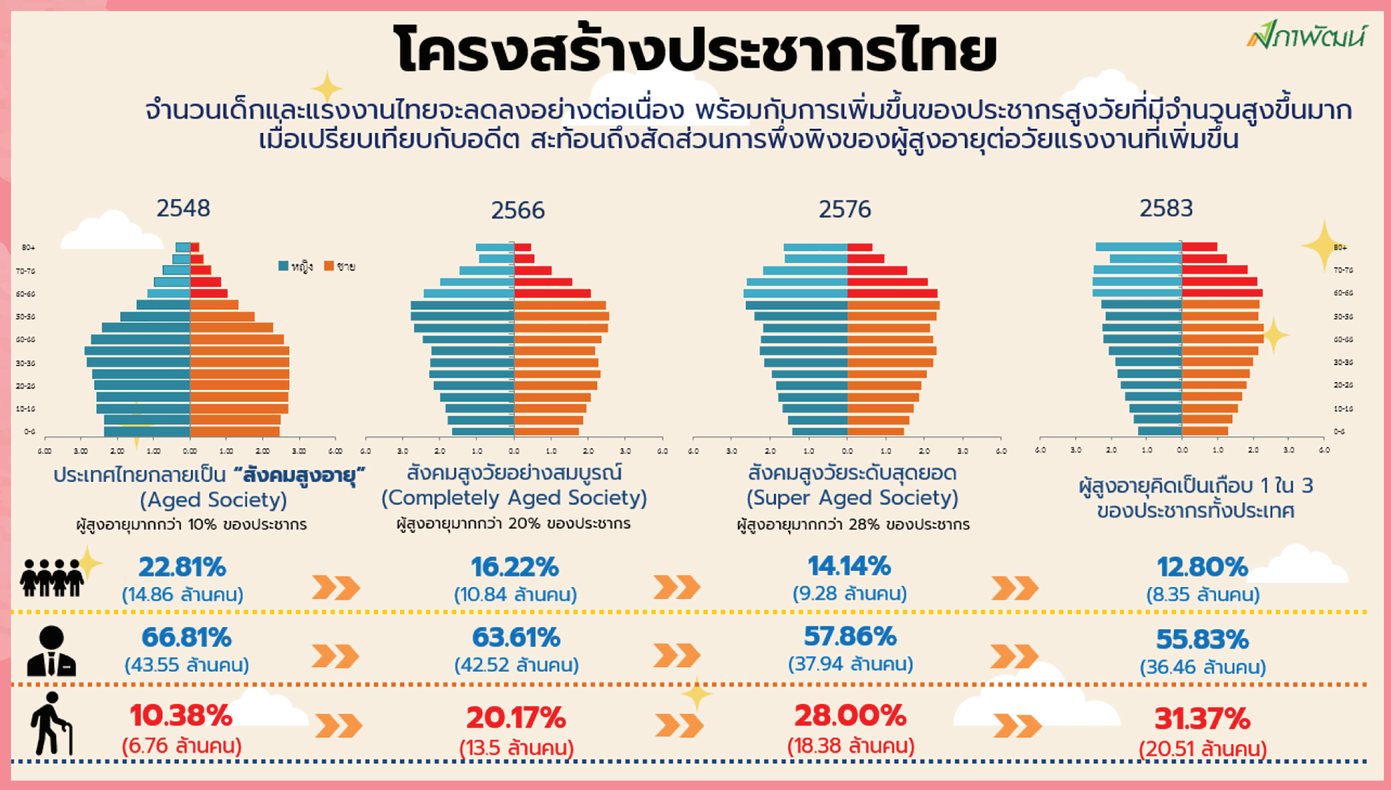

สถานการณ์ในปัจจุบันที่สำคัญ :

"เด็กเกิดน้อย [ไม่อยาก ไม่พร้อม และไม่สามารถ (มีบุตร)]
เด็กกลุ่มเปราะบางตกหล่นจากมาตรการ
การจัดบริการที่มีคุณภาพยังไม่ครอบคลุม"

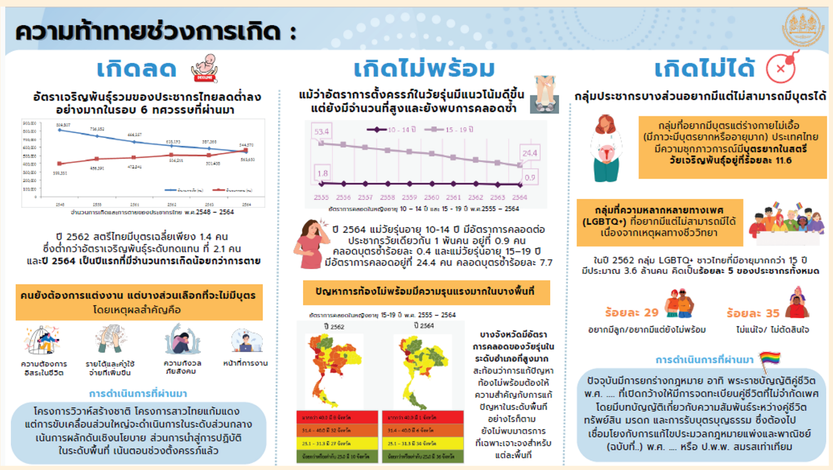

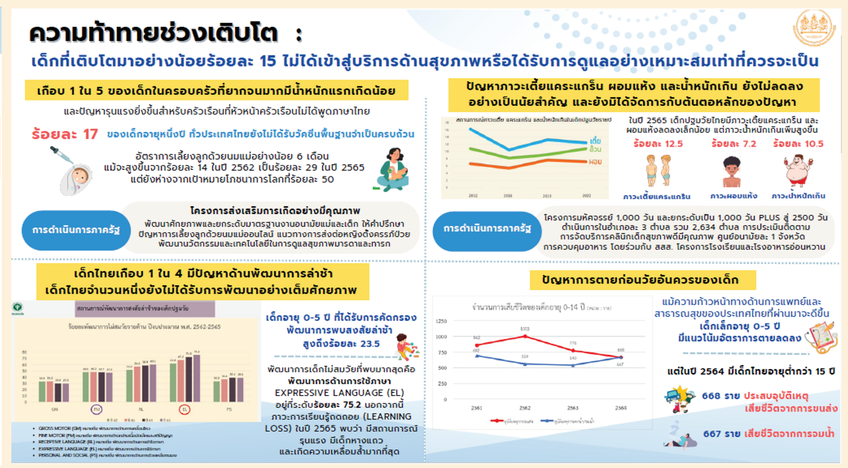

การยกระดับนโยบายสาธารณะเรื่อง "การส่งเสริมการพัฒนาประชากรให้เกิดและการเติบโตอย่างมีคุณภาพ"

(Promoting quality births and child growth for population development) เป็นปัจจัยสำคัญที่จะเอื้อต่ออัตราการเกิดในประเทศ โดยให้ทุกการเกิดเป็นการเกิดที่มีคุณภาพจากทุกครอบครัวที่ต้องการมีบุตร นอกจากนี้ เด็กที่เกิดมาแล้วควรจะมีโอกาสอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเติบโตที่มีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัยทั้งร่างกายและจิตใจ ได้รับการสนับสนุนทั้งจากชุมชนและภาครัฐให้เติบโตมาเป็นทุนมนุษย์ที่มีคุณค่า เป็นกำลังแรงงานของประเทศ ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาประเทศไทยที่กำลังจะเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอดได้อีกทางหนึ่ง

2. กรอบทิศทางนโยบาย Policy Statement

ทุกภาคส่วนในสังคมมีความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของเด็กในการเป็นอนาคตของชาติ และร่วมกันเป็นแรงขับเคลื่อนเพื่อสร้างค่านิยมร่วมในสังคม **"สร้างบ้านแปงเมืองด้วยการสร้างเด็กที่มีคุณภาพ"** ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กให้เกิดและเติบโตเป็นทุนมนุษย์ที่มีคุณภาพ อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศภายใต้แนวคิด **"Happy Child - Happy Family - Happy Community"** โดยการดำเนินการผ่าน (1) การสร้างแรงขับเคลื่อนทางสังคมครั้งใหญ่ (momentum) ให้เห็นถึงความสำคัญของการยกระดับการพัฒนาให้เด็กเกิดและเติบโตอย่างมีคุณภาพ (2) การมีนโยบายที่เป็นมิตรกับครอบครัว (family - friendly policies) ที่เอื้อต่อการมีและดูแลบุตร (3) การนำแนวคิดชุมชนนำ (community-led approach) เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก และ (4) การพัฒนาระบบสนับสนุนเพื่อเป็นฐานในการวางนโยบายที่มีประสิทธิภาพในระยะต่อไป

โดยมีสาระสำคัญของกรอบทิศทางนโยบาย ดังนี้

1. สร้างแรงขับเคลื่อนทางสังคมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ (momentum) โดยการสร้างค่านิยมร่วมในสังคม **"สร้างบ้านแปงเมืองด้วยการสร้างเด็กที่มีคุณภาพ"** เนื่องด้วยเด็กทุกคนที่เกิดมาจะเป็นทุนมนุษย์สำคัญของสังคม ทุกภาคส่วนจึงต้องมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กโดยเฉพาะในช่วง 2,500 วันแรก ผ่านกลยุทธ์การสร้างแรงกระเพื่อมที่ใหญ่และต่อเนื่องในทุกระดับและกลุ่มเป้าหมาย

2. เร่งผลักดันนโยบายที่เป็นมิตรต่อครอบครัว (family – friendly policies) โดยสนับสนุนให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีบุตรและดูแลบุตร ผ่านมาตรการเชิงบังคับร่วมกับการสร้างแรงจูงใจในการให้สวัสดิการครอบครัวใน 4 มิติ ได้แก่ มิติด้านเวลา มิติด้านการเงิน มิติระบบสนับสนุนการเลี้ยงดูบุตร และ มิติด้านกฎหมาย

3. นำแนวคิดชุมชนนำ (community-led approach) ในการสร้างสภาพแวดล้อมในชุมชนที่ปลอดภัยและเอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก โดยใช้กลไกคณะทำงานในชุมชนจากทุกภาคส่วน และสนับสนุนให้มีการใช้กองทุนท้องถิ่นต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อการดูแลและพัฒนาเด็ก

4. พัฒนาระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการวางนโยบาย ได้แก่ การกำหนดฉากทัศน์ภาพอนาคตเด็กไทยที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลในระดับพื้นที่ และสนับสนุนให้มีการจัดทำงานวิจัย